

SANTERI ALKIO

EEVA

Santeri Alkio

Eeva

«Public Domain»

Alkio S.

Eeva / S. Alkio — «Public Domain»,

Содержание

I	5
II	14
III	18
Конец ознакомительного фрагмента.	21

Santeri Alkio

Eeva

I

Eeva makasi suullansa lattiassa, sätki, potki ja parkui niin hirveästi että korvia särki.

"Eeva, Eeva! ... nouse nyt ylös taas, tai äiti piiskaa."

Äiti puuhasi takan luona eikä tätä sanoessaan katsanutkaan tyttöön.

"Ka, ka kun se saattaa." Isä nauraa kitkutti penkillä ja kyynäspäitä polviin nojaten katseli nautinnolla tytön sätkimistä.

"Antakaa nyt jo selkään tuolle, kun tuolla lailla huutaa ja potkii," sanoi vanhin veljeksistä, Iikka ja katseli nurjamielisesti vanhempiansa.

Eeva kuuli tuon ja alkoi entistä innokkaammin rääkyä ja potkia.

"No, no ... mene nyt jo äiti sitä ylös nostamaan," isä vihdoin sanoi.

Äiti meni ja otti kainaloihin.

"Voi, voi ... Eeva kulta, lapsi raukkani, nouse nyt ylös... – Mitä mun lintuani kiusataan liiaksi."

Mutta silloin Eeva sätki ja huusi kahta kovemmin, koettaen kaikin voimin vastustaa äidin nostamis-aikeita.

"Herra Jumala, tuota lasta! Nouse nyt ... katso äiti nostaa ja sitten haetaan sokeria."

Vasta sokeri Eevan vähitellen sai taipumaan, niin että antoi äidin syliinsä ottaa. Mutta heti ei kiukku kadonnut, vaan mököttäen hän sittekin vielä jossain loukossa istui, kunnes äkä vihdoin haihtui ja joku muu asia huomiota puoleensa veti.

Jo kaksivuotiaana Eeva tämän osasi. Toisinaan kuin veljet, taikka sisko (joista viime mainittu oli nuorin, mutta hänkin kymmentä vuotta Eevaa vanhempi) rupesivat Eevan huutaessa ilvettä tekemään ja veljistä joku uhkasi todenteolla ruveta selkään antamaan niin silloin isä ja äiti yksimielisesti käskivät omia lapsiansa kurittaa, silloin kuin niitä tulee. Jos veli silloin rupesi vielä mielipidettään puollustamaan, niin syntyi perheen kesken laajasanainen riita ja kinastus, joka saattoi äreyttä mieliin, usein niin paljon, että vasta yön nukkuminen sitä johonkin määriin poisti.

Koska tällaisia seikkoja tapahtui kuitenkin varsin usein, niin muodostui vanhempain ja poikain väliin alituinen nurjamielisyyden tunne, joka ei enää koskaan tahtonut sydämelliseksi sovinnoksi muuttua.

Tällainen elämä tuli vihdoin niin tavaksi, että se ei talon väkeä juuri ketään surettanut; ajateltiin vaan, että sellaistaahan se lieene kaikkein jokapäiväinen elämän meno.

Vanhemmat miettivät että, kun lapset saavat päänsä olkapään tasalle, niin silloin ei enää vanhempain neuvoja kaivata eikä käskyjä totella.

Pojat muistelivat lapsuutensa aikoja jolloin ei vitsaa säästetty, vaan toisinaan ihan syyttömästäkin selkään annettiin. Useat kuritus-kerrat muistuiivat varsin hyvästi mieheen ja rupesivat nyt vasta syyttömästi saaduilta näyttämään, tahi ainakin vanhempain kiukun-purkauksilta, koska tuossa nyt oli selvä esimerkki Eevassa, joka sai tehdä mitä tahtoi, eikä sittenkään kuritettu.

Ei kuitenkaan Eeva jäänyt ilman rakkauden osoituksia veljeinsäkään puolelta. Jokainen piti häntä hyvänä, mutta poikkeus tapahtui silloin kuin Eeva oli pahankurisena ja pojat olisivat tahtoneet häntä kurittaa, jota ei vanhemmat tahtoneet.

Vuosien kuluessa veljetkin kuitenkin hänen itsepintaisiin mielenosotuksiinsa siksi tottuivat etteivät toisinaan millänsäkään olleet.

Mutta tämän tottumuksen kanssa ei enää sileä rauha palannut vanhempain ja poikain väliin. Tahtoi aina ilmestyä syitä toisiansa moittia.

Kukaan ei kuitenkaan tullut ajatelleeksi eikä miettineeksi, mikä oli alkujaan ollut syynä tähän. Jokainen ajatteli että elämä ehdottomasti onkin juuri sellaista kuohuvaa ja epätasaista, turhaa siis etsiä syytä miksi se sellaista on. Tekisipä aika hölmöläisen työn ruvetessa tutkimaan syitä siihen miksi elämä on sellaista kun se on!

Tämä asia ei Eevaa ainakaan kenenkään mieleen johdattanut. Lapsihan se oli, viaton lapsi-raukka, joka ei täysikasvuisten elämään voi mitään vaikuttaa. —

Kun Eeva kasvoi ja vieraita joskus äidin luona kävi, niin Eevalle aina ensimmäisen kahvikupin täytyi antaa, ettei suuttunut olisi ja ruvennut äitiään nyrkillä takomaan.

Kunnes puhe kylläksi rupesi kieleltä sujumaan, niin sitte vasta nauraa saatiin ja kummastella tytön viisautta sekä nokkelaa päätä, joka kaikki haravaansa sai ja muisti. Se häntä itseäkin elähytti ja raikkaasti nauramaan sai, kun muutkin nauroivat, isä, äiti, veljet ja vieraatkin. Rumat sanat ne siitä syystä paraiten mieleen jäivät ja useimmin suusta ulos tulivat vallattomalla päällä ollessa, kun äiti silloin osoitti ankaruutta ja kivenkovaan niitä kielsi muistelemasta, – mutta kun niillä paraiten naurettiin ja äitikin joskus niin teki. Ja myöskin se kiihotti, kun kylän lapset, jotka hänen kanssansa leikkimässä kävivät, hänelle aina salakähmään tuollaisia opettivat ja nauroivat sitte kun Eeva sammaltaen koetti matkia.

Isä toisinaan tuosta niin suuttui että äidille sanoi: "Selkäänsä tarvitsis tuo tyttö, kun tuollaisia hokee ... kun et sinä edes häntä kurita ... saa oikein hävetä."

"Tarvitsipa kyllä," äiti sanoi, "mutta kyllähän se siitä lakkaa kun mieltyy ja kasvaa ... tietäähän sen ihmiset, minkälaisia nuo ovat, mukulat."

Eevan ollessa viidennellä vuodella, tehtiin hänelle ensimmäinen musliinitanttu¹ ja kohta valmiiksi saatua Vaaralan emännälle näyttämään mentiin. Siellä tupaan päästyä Eeva heti emännän luo meni tämän hameesen itseänsä hinkkailemaan. Vuorottain tanttuaan ja vuorottain emäntää äänetönnä katseli. Harmi jo alkoi silmistä näkyä kun ei emäntä huomataksaan ottanut, äidin kanssa vaan juoruja kertoi. Äiti kyllä huomasi, mikä Eevan sydäntä painoi ja sentähden silmäniskulla emäntää tytön aikeista huomautti.

"No vooi ... voi ... vooi kun sillä ... no mutta sillä Eevallapa nyt vasta on korea tanttu... Voi turkanen sentään, etten huomatakaan lähtenyt... No noin pitkäksi Eeva sillä kasvaa! ja komeampi tyttö tulee kun kenestäkään muista." Emäntä nosti Eevan niin ylös kun ulettui. Lapsi oli mielissään ja ikään kuin hämillään ollen hän sitten vaatteitaan silitti ja suoritteli juuri kun Vaaralan poika Janne tupaan tuli.

"Ka, ruma tanttuhän sillä Eevalla nyt onkin ... voi-i kun on ruma. Onko tuo hevosen loimesta tehty, vai mummo-vainajasi vanhasta navetta-hameesta," hän heti alkoi loruta ja sitten aikalailla nauraa.

Eevalta oli vähällä itku päästä. Nurjasti ja syrjittäin katseli hän kiusaajaansa.

"Mitä se Janne horajaa ... ei ollenkaan ymmärrä mikä koreata on," ehätti Vaaralan emäntä Eevan itkua estääksensä ja otti syliinsä.

"Aivanhan tämä on kun herrain lapsi. Tanttukin on kun pappilan mampselilla, mutta mitä Janne ymmärtää."

Eeva silmäili voitonriemulla Jannea. Tämä vaan yhä nauraa-virnisteli ja kehui vaatetta rumaksi. Ei auttanut vihdoin enää emännän kehumisetkaan. Ulos puhkesi itkuna Eevan närkästynyt luonto; vieläpä siihen määrään että täytyi muodon vuoksi Jannen harteita aikalailla paukottaa, ennenkuin luonto taas asettui. Sitten alkoi naurattaa kun Janne itkevinään oli.

Mutta Vaaralan emäntää alkoi kyllästyttää oikut. Sen näki siitakin, kun kahteen kuppiin vaan kahvia kaatoi – itselleen ja Eevan äidille. Juomaan käskiessä sitte erityisellä painolla huomautti että Eevalle annetaan vasta sitten.

¹ Lapsen hametta sanotaan tantuksi.

"Pysy nyt kauniisti poissa ... ole kiltti. Täti antaa sinulle sitten kun me olemme juoneet," sipisi äiti Eevan korvaan.

Vaan kun hän pöydän luo lähti, ei Eeva jäänytkään. Vaatteen helmasta kiini pitäen seurasi vaan, vaikka äiti, salaa emännältä, koetti takaisin työntää.

"Tuo tyttö nyt on vasta..." Äiti koetti vielä istuessaankin työntää häntä pois. "... Menehän nyt Eeva ja odota." Vaan sitä kiivaammin lapsi takaisin ponnahtihe, äitiin nojaten ja kulmaina alta katsoi tätiin, joka vakavana istui eikä mitään sanonut ... ei edes sitä, että "annahan nyt lapsen olla."

Äiti kaatoi kuppiinsa kermaa ja aikoi juomaan ruveta. Eeva hinkkasi taas itsensä likemmäksi ja kätensä pöydälle pani, aivan likelle kahvikuppia.

"Pysy erilläsi!" Äiti työnsi kiivaasti käden pois pöydän reunalta. Vaan silloin tyttö löi äidin käteen niin että se turahti ja kahvia siinä olevasta kupista läiskähti pöydälle. Eeva nojauti hervottomasti äitiin ja pahankurisesti räskyen luisui lattiaan makaamaan. Äiti punastui ja alkoi mitään virkamatta häntä hätäisesti ylös hapuilla.

"Ai, ai, ai kun on pahankurinen." Vaaralan emäntä hymyillen päivitteli.

Eeva räähkyi yhä kovemmin.

"Eeva! hyi kuinka sinä tuollalailla, katso, täti nauraa. Nouse nyt saat juoda äidin kupin."

Eeva kuitenkin vielä huusi ja riehtoi äidin liepeistä sekä toisinaan pienillä käsillään huitoi äitiä.

"Eeva, Eeva... Herra Jumala kuinka sinä noin... Nouse nyt juomaan kahvia."

Kurittamisesta ei äiti uskaltanut sanaakaan puhua, eikä uhata, sillä silloin olisi Eeva vielä surkeammin huutanut ja enemmän sydämystynyt, kun tiesi ettei se kuitenkaan olisi varsin kipeästi käynyt. Vihdoin Eeva monien tydyttelemisien perästä asettui nikottamaan ja sitten äitinsä kahvia juomaan.

"Se on oppinut saamaan juoda aina ensimmäisenä ja tuon hädän se tekee kylässäkin, jos ei vaan saa muiden kanssa yhdessä juoda. On sitä koitettu siitä niin kovin estääkin että oikeen, mutta ei se vaan muista, eikä muutu... On tuo nyt vielä niin pieni ja nuorikin ettei ymmärrä... Mutta kun kasvaa niin kyllähän aapuu."

Äiti puhui mielihyvällä kaunista lastansa katsellen ja tulevaisuudelta apua toivoen. Kumartui sitten toimittamaan pois tämän vaatteisiin äsken lattiasta tarttuneita rikkoja.

"Ei minun asiaan tule, mutta mielestäni pitäisi lasta tuollaisista oikuista kurittaa. Ei ne muuten niitä unhota, kun noin itsepintaisia ovat."

"Kyllä sitä on väliin kurittaakin koitettu, mutta eipä se siitä lakkaa. Ja se on sellainen, että kun sitä kurittaa niin ottaa niin kovin pahaksi. Tässä tuonaankin, kun isänsä vähän sormillansa noppasi, niin meni oikein menneeksi... Meillä oli jo niin hätää että..."

Vaaralan emäntä oli nyt jo kaatanut toisen kupin, kun Eeva oli saanut juoduksi.

"Vai niin," hän vastasi, "juo nyt emäntä, vai antaako se Eeva äitinsä nyt juoda?"

Eeva mahtoi huomata että puheella oli pisteliäs tarkoitus, sillä jonkullainen häpeän tunne sydämessä väistyi hän äitinsä takapuolelle.

Mutta sitten alkoi hän kotiin hopottaa ... kun ei tädin puheet häntä ollenkaan miellyttäneet.

Äiti katsoi parhaaksi aikansa seurata hänen vaatimustaan. Ei mielinyt hänkään saada enempää kuulla ... oli niin ikävää kun muut sekaantuivat neuvojansa antamaan vanhalle ihmiselle, jolla jo kyllin oli kokemusta... Kävi kipeästi tunnolle, kun muut lapsen vioista huomauttivat; eihän se sillä kuitenkaan paremmaksi tule ... äidin mieltä vaan pahoittaa... Tietää kyllä, että parastaanhan sitä kukin lapsellensa tahtoo ja hän ainakin niin kuin silmäteräänsä hoiti ... eihän siitä suinkaan huonoa ihmistä toivo... Ja kehtaa tuollaisia puhua. Miks'ei antanut lapselle ensin kun kyllä tiesi että se on siihen tottunut... Kiusaa teki. On vaan olevanansa niin kovin viisas... Lapsi-raukanko nyt pitäisi tuollaisista pataluhaksi lyödä...

Matkalla ja vielä kotiin päästyäkin äiti Eevalle sanoi, että ei sitä kylässä tuolla lailla saa olla, eikä ensimmäistä kuppia tahtoa, se on rumaa; ei kenenkään pienet tytöt niin tee, jotka hyviä ovat.

Mutta Eeva hyväili äitiä, oli niin miellyttävän ketterä ja kaunis, ettei äiti ollenkaan raatsinut kovin vakavasti varoittaa ja sanoa. Joku kylän vaimo, joka puhetta kuulemaan sattui, vielä muikkaellen Eevalle sanoi: "Kuka sitä sitten viimeiseksi tahtoo juoda ja siihen viitsii tyytyä, ei kukaan."

Eevaa tuo ainakin miellytti, jos hän sitä huomasi; äiti sen huomasi ja hymyssä suin kuunteli, omalla tunnollaan sokeria syöttäen. —

Isällä oli varsin vähä aikaa, voidaksensa tarkemmin silmällä pitää tytön kehitystä, sillä ahkerasti ulkona työskennellen, hän ainoastaan illat aamut kotona vietti ja silloin väsyneenä ei paljoa mistään viitsinyt huolia. Muutenkin oli jo vanhemman puolen mies ja toisia lapsia kurittaessa kasvatukseen kyllästynyt, niin ettei viitsinyt Eevaa enää kurittamaan ruveta, vaikka arveli toisinaan sen kyllä sitä tarvitsevan. Oli muitakin syitä: Liisa oli jo kymmenen vuotias, kun Eeva syntyi. Oli niin hupaista kun tyttö tuli niin pitkän ajan päästä että kalunahan tuota sopikin pitää enemmän kuin tavallisena lapsena. Neuvoa kyllä olisi toisinaan sopinut, vaan ei isä juuri tahtonut siihenkään ruveta kun ei ollut oppinut. Kun sitä olisi tarvittu, niin hän enimmäkseen pauhasi ja torui, kun ei kaikki mielen mukaan käynyt. Äidin hän käski kurittaa, mutta äiti ei sitä hennonut tehdä, kun lapsi oli niin viisas ja sukkela.

Kun äidillä muuten oli paljon työtä ja puuhaa talouden toimissa ja kotiaskareissa, niin sai Eeva jotenkin vapaasti, erittäinkin kesäisinä aikoina, jo viiden vuoden ikäisestä alkain, juosta missä mieli teki. Leikkitovereita ei puuttunut, niitä oli kaikellaisia, paljon Eevaa suurempiakin, jotka pienemmille opettivat kaikellaista ja Eevakin sai oppia sellaista josta äiti monta kertaa lupasi piiskata, mutta se aina jäi uhkauksiin. Jospa äiti toisinaan koetti väkisin kotona pitää, niin karkuun tyttö lipaisi ja suurella mielihyvällä sitten kuunteli, kun äiti tapansa mukaan nauraen kertoi miten sievästi Eeva osaa hänen silmiänsä peittää ja kylänjuoksuun karata.

Eräänä aamuna kesällä oli äiti jättänyt Eevan kahvipannunsa uloskiehumista vartioimaan niin kauaksi kun itse kävi navetassa vasikat juottamassa. Eeva ei kuitenkaan kauan takan ääressä viihtynyt, vaan meni kamariin, äitinsä kaapin laatikoissa olevia tavaroita katselemaan ja selailemaan. Se oli niin hupaista. Sataan kertaan oli nuo kaikki nähty, yhtä kaikki oli se niin hupaista. Kama ei ollut kaksista, vanhoja nappeja, lasihelmiä, muutama neilikka ja inkiväärin paloja ... äidin kirkkomuruja, vaatteiden malli-tilkkuja ja kaikellaista vähäpätöistä roskaa. Haisi vähän ummehtuneelta, mutta hupaista oli sittenkin. Kun olis ollut kaikki omaa ... mutta samahan se oli, kun oli äidin ... ei se niitä katselemasta kieltänyt. "Ka, rahaa! ... voi-i!" Eeva koppasi käteensä markan rahan. Sitä ei ollut ennen näkynyt... "Onkohan se äidin?.. Mitähän ostais?.. Sokuria!" Eeva pani kaapin oven kiireesti kiini, juoksi tupaan ... ulos kylälle, vähääkään muistamatta että semmoista tointa kun kahvipannun vartioiminen, hänelle milloinkaan oli uskottu.

Pihalla äiti vilahdukselta näki, kun tyttö portista ulos kipaisi.

"Tyttö hoi! ... Eeva! Kuulitko, sinä et saa mennä, ... annan vitsaa jos et heti paikalla palaja takaisin!.. Vaivainen mukula, ei kuulevanansa ollut ... juoksee vaan kun valkea hännässä olis," paneskelin emäntä ja juoksi tupaan kahvipannunsa katsomaan.

"Eihän vaan tuo liene mitään saanut kylään viedäkseen?" Hän katseli tarkkaavaisesti ympäri huonetta, vaan muut toimet kiirehtivät ja estivät häntä tätä tyysteen tekemästä.

Sillä aikaa Eeva kiidatti kauppapuotia kohden. Itkukin jo tahtoi puodin ovella päästä, kun ei auki saanut eikä mitakaan sattunut kulkemaan, jotka avanneet olisivat. Kun vihdoinkin puotipoika hänen jyskytyksensä kuuli ja avaamaan tuli, niin Eeva sisään päästyään ymmälle joutui, eikä ollenkaan muistanut sanoa mitä paraiten ostaa tahtoi ja mieli teki.

"No mitä tahdot? sano pian ... häh?" vaатели poika, joka oli äkeissään siitä, kun häntä oli häiritty jostain hyvin hupaisesta sivutyöstä.

Eeva katseli suurilla silmillään kiivastelevaa puotipoikaa ja puristi hyppysillään markkaa taskussaan.

"Ootko kieleksi menettänyt, häh? ... mitä nyt?"

"Sokuria," Eeva vihdoin äännähti yhä tuijottaen pojan kasvoihin. Häntä jo alkoi pelottaa pikku kauppiaan ankaruus.

"Onko sulla rahaa? Anna tänne."

Eeva sysäsi markkansa tiskiin.

Pitemmittä mutkitta sai Eeva sokurinsa. Niin vikkellästi hän sitten juoksi, sokeri esiliinassaan, että jalat eivät maahan näyttäneet ottavankaan. Mäelle hän riensi, varsinaiselle kylän lasten leikkipaikalle ja siellä esiliinansa avasi ja paperikäädystä sokerin esille otti. Paha omatunto soimasi, koska yhteen jaksoon sivuillensa ja ympärillensä katseli ja jonkun pelkäsi tulevan. Vaan ketään ei näkynyt. Rauhassa sai hän syödä ja nakerrella. Mutta kummallisen jokapäiväiseltä sokeri maistui. Ei vielä ollut isoakaan liuskaa kulunut, kun jo oikein syljettämään tahtoi ruveta. Kummallista! ... aina kun pienen palan sai kerrallaan, toisen toisensa jälkeen, tuntui siltä, kun tuota olis voinut syödä kerrallaan naulan ... kaksi ... kolme ... viisi ... ehkäpä kokonaisen pölkynkin!.. Ei taas!.. Kamalaa kun ei saata syödä... Koetti taas haukata, vaan melkein suolalta se rupesi maistumaan, niin että suusta pois oli vähällä sylkeä. Mutta sitä enemmän alkoi nyt tuntoa kaivata tuolla pienessä rinnassa, kun rahan salaa oli ottanut, eikä se nyt tuon enempää huvia tuottanutkaan. Olisi jo mielellään antanut koko asian olla tapahtumattomana, rahan vielä taskussa. Sitä olisi ainakin ollut mukavampi säilyttää ja olisi sopinut äitillekin takaisin antaa, jos olisi tahtonut.

Eeva rupesi tuntemaan olevansa vähän pahan-voipainen. Sokeri sisässä vaikutti ikään kuin vatsan kipua ja nosti suuhun äitelätä sylkeä. Tuntui siltä kun olisi pitänyt saada äidiltä jotain tippoja eli rohtoa, joka olon tasoittaisi.

Alkoi kotiin meno peloittaa. Selkäsauna, josta usein oli puhuttu, oli nyt varmaan tulossa... Olikohan äiti huomannut rahansa poissa olon? Se ajatus, ettei äiti ehkä olisi sitä huomannut, ei ensinkään ottanut luonnistaaksensa. Vaan ihan sellaiselta tuntui aina, kun äiti nyt juuri olisi kaapin laatikossa katsellut ja rahaansa kaivannut ja etsinyt.

Eeva ei ollut koskaan tehnyt tämänluontoista työtä, sentähden häntä niin pelotti. Hän pyyhkieli kuolautunutta sokeripalaa, ajatellen että hän sen vie äidille ja sanoo porvarista hakeneensa eikä ollenkaan siitä ottaneensa; Mutta ilkeän itsepintaisesti pysyi sokeri märkänä ja likantuneena, eikä ensinkään ruvennut näyttämään sellaiselta, kun se puodista tuotaessa oli.

Tämän havainnon johdosta pillahdi itku ja hän heitti sokeripalan viereensä ruohikolle. Otti sen kuitenkin siitä jälleen takaisin helmaansa.

Muutamia pikku tyttöjä tuli kylästä, aivan Eevan ikäisiä ja kokoisia.

Huomasivat Eevan kiven kolossa itkemässä ja menivät luokse.

"Ka, Latva-Kuntin Eeva!.. Mikä sun on Eeva?"

Eeva säikähtyi, kun ei ollut huomannut toisten tuloa. Yhteen jaksoon nyt vaan heitä tuijotti, eikä mitään puhunut.

"Kaa, mikä sun on Eeva?"

Tytöt siirtyivät yhä likemmäksi ja yhä kummastuneempina silmäilivät häntä.

"Ei mikään. Menkää pois!" Eeva käski.

"Herra kun on kamala tuo Eeva!"

"Itkee vaan. Onko sinua lyöty Eeva?"

"Ei oookkaan."

"Tule meidän joukkoon."

"Ei."

"Mikä sulla siellä on esiliinassasi?"

"Ei mitään."

"Onko sinua piiskattu Eeva?"

Eeva nosti suuret silmänsä ja loi kummastuneen katseensa kysyjään. Eiköhän tuo tiennyt ettei häntä juuri koskaan oltu piiskattu?.. Kuinka se siitä nyt puhumaan rupesi?

Häntä alkoi taas itkettää.

Sydämellistä osan ottavaisuutta osoittaen siirtyivät lapset jokainen hyvin likelle Eevaa istumaan.

"Onko sulle annettu selkään, Eeva? Sano nyt mitä varten?"

"Sano nyt."

Eevan pientä sydäntä varmaankin liikutti toisten pienten osanottavaisuus. Ja alituinen kyseleminen rangaistuksesta saattoi selkäsaunan hirveänä kummituksena leijaillemaan hänen sielunsa silmäin edessä. Kuinka kauhealta se näytti; kun ei koskaan ennen ollut saanut oikein oikeata selkäsaunaa, niin pelotti hirveämmin.

"Ui, ui, ui ... mulla on sokeria ... ui, ui... Antaakohan äiti selkään..."

"Oletko äidiltäsi ottanut?"

"Olen ... ei ... ui, ui ... puodista..."

Tytöt tulivat tavattoman uteliaiksi ja niin kauan he kyselivät ja tutkivat kun Eeva oli heille koko sydämensä avannut ja sokerin kappaleen esiliinansa alta esiin vetänyt, toisten himoittavaksi.

Mutta tämä sydämen avaus oli Eevaa siksi helpottanut, ettei hän enää itkenyt, eikä muutenkaan salamieliseltä näyttänyt.

"Anna, Eeva, mullen pala," sanoi yksi ja toisten mielitekoisista silmäyksistä voi selvään huomata, että hekin samoin ajattelivat.

"Tekeekö mielesi?" Eeva purasi ja antoi pyytäjälle.

"Anna mullekin ... ja mullekin," toiset alkoivat rukoilla.

Eeva antoi, eikä ollenkaan kitsaasti.

"Ottaisitteko vieläkin?" Eeva haukkoi jo palasia irralle, sillä hän tiesi että ne ottaisivat.

"Minä en söisi enää, en vaikka mikä olis ... rupeaa suu aivan suolalta maistumaan. Et sinäkään, Fiia, söisi tuota palaa, e-et," puheli Eeva.

"Söisin vissiin! Annas koetan."

"Annatko mulle, niin minä syön."

"Et ainakaan sinä, Sannu, eikä Lissukaan, ei vaikka mikä olis."

"Mutta minä söisin vaikka olis koko toppa!" kerskui Lissu.

"Ei taas kukaan, ei aika ihminenkään toppaa söisi kerralla, ei vaikka," väittivät toiset mahdottomuudelle nauraen.

Hupaiseksi kävi tyttöin olo, kun Eeva oli niin antelias. Palan toisensa perään hän tovereilleen jakoi ja jo toisinaan itsekin otti, vaikka pahalta kehui maistuvan, eikä yhtään mielensä sanonut tekevän.

Eeva palotteli viimeistä kappaletta.

"Pian nyt on kaikki," hän sanoi. Mutta nyt sattui tulemaan hänen äitinsäkin osain jakoon. Tämä tapaus synnytti hämminkiä tyttöparvessa, sillä jokainen osoitti sitä hätäisillä epäröivillä liikkeillä, ja Eeva joka ei sokeripalasia helmastaan ehtinyt taskuunsa pistää hätäytyi vaan pudistamaan polvensa kokoon ja sitten liikkumatonna tuijottamaan äitiin.

"Täälläkö se Eeva on ja minä ympäri kylän olen perässäsi juossut. Mitä täällä tehtiin kun niin pelästyitte?"

Latva-Kuntin emäntä katseli naurussa suin tyttöjä.

"Ei mitään," useat vastasivat.

Emännällä ei ollut aikaa eikä halua pitempiin tutkimisiin, eikä niin välittänyt muutenkaan mukulain salaisuuksista. Mielensä vaan hyvältä tuntui kun tyttänsä löysi, eikä se missään pahanteossakaan ollut.

"Tule nyt kotiin, Eeva, äidillä on kiire!"

"Ei."

"Häh? ... ole vaiti ... kohta nyt, kun minä sillä lailla olen saanut hakea."

"En minä tule vielä ... täällä on niin hyvä."

"Ole nyt vaiti ja tule, en minä kauan jouda olla."

Toiset tytöt katselivat säälien Eevaa ja silmät lensivät usein hänen helmaansa, jossa säilyi salaisuus, joka heti ilmi tulisi, jos Eevan ylös pitäisi nousta ja äitinsä mukaan lähteä.

"Kohta nyt lähdekin!" Äiti jo tarttui Eevan käteen ja alkoi ylös nostaa.

"En minä!" Eeva parkasi surkealla luonnottomalla äänellä ja pidätteli ylösnousuaan mahdollisuuden mukaan vastaan.

"Ka mikä sun on mukula ... kaa..." Äiti tempoi jo oikein vihan tiestä.

Eeva parkui ja toiset tytöt katselivat surkutellen häntä.

"Tyttö, onko jaloissasi vikaa vai ... mitä niitä noin pidät koukussa.

Herra siunaa, mikä sinun on?"

Äiti alkoi kääntyä helläksi ja kumarsi alas käsin koettelemaan lapsen polvia.

Mutta silloin Eeva teki epätoivoisen liikkeen, riuhtasihe kaikin voimin paetaksensa äidin kynsistä. Silloin myöskin sokeripalaset tippuivat helmoista tanterelle äidin suureksi ihmeeksi, joka yhä eneni, kun likemmin asianlaitaa tarkastettuaan huomasi että ne olivat aivan oikeata sokeria.

"Eeva, mistä sinä olet saanut tätä sokeria?"

Eeva seisoj vähän toisista erillään, pää alaspäin painettuna eikä puhunut sanaakaan. Toiset tytöt alkoivat salaisesti pois päin hiipiä.

"Älkää menkö!.. Eeva, onko sinulla ollut tätä sokeria vai kellä sitä on ollut?"

"Eevalla," eräältä tytöistä pääsi; sitten käpälä mäkeen ja toiset perässä.

Pahantekijä seisoj paikallansa. Omituinen tunne pidätti häntä, vaikka kyllä teki mieli mennä toisten perään.

"Eeva kulta, mistä sinä olet tätä sokeria ottanut?" Äiti lähestyi tyttöä ja kumartui alas häntä puhuttelemaan.

Tyttö ei vastannut mitään, mutta hän vapisi; sen tunsi äiti kun piti kiini hänen kädestään.

"Jos et sinä sano, niin nyt minä piiskaan. Äidin kaapistako otit sokeria?"

Eeva alkoi itkeä.

Lähdettiin kotiin päin, äiti yhä uhaten, kun ei tyttö osannut muuta kuin itkeä.

Vihdoin Eevalta sen verran suusta pääsi että sanoi porvarista sokeria saaneensa.

Nyt tuli ankara kysymys rahan perään. Siitä ei tahtonut selvää tulla, mutta tuli vihdoin.

"Herra Jumala ja kokonaisen markan edestä nyt kylän kakaroilla sokeria syötti ... voi hyvä pöllö!.. Ainoa rahani jolla itselleni kahvia aioin, kun ei äijäkään tahdo antaa, vaikka kyllä on itse kernas kahviin... Voi hyvä Jumala tuollaisia kakaroita!" Lorun lopuksi antoi äiti työlle kädellään oikein aika läjäyksen päähän, sillä kovin harmilliselta tuntui markkansa kadottaminen.

Mutta sitten Eevalta pääsi surkea hätähuuto, niin että hengen olisi luullut kysymyksessä olevan. Äiti uhkasi lyödä uudestaan ja löikin; ei sen vuoksi että Eevan huuto olisi kovin hänen korviansa rasittanut, vaan sen vuoksi ettei kovin olisi kylän ihmisten huomiota herättänyt ja kun niin kävi sydämelle tuo markan asia.

Eevan sydäntä kuitenkin helpotti kokolailla se, että asia kaikkineen oli jo äidin tietoon tullut ja pahin mahdollisuus ohi mennyt.

Nikotti häntä hirveästi kotiin tullessa. Muuten hän nähtävästi jotenkin tynnimielisenä kuulteli äidin kovia sanoja.

Äiti kuitenkin, vaikka tyttö oli tunnustanut rahan ottaneensa, alkoi lopulta aavistaa että markka kuitenkin mahdollisesti vielä kaapinlaatikossa olisi ja Eeva ehkä jostain muualta olisi sattunut isänsä rahoja löytämään. Heti kotiin päästyä hän kaapille katsomaan meni, vaan tyhjä oli laatikko. Taas alkoi suutuksi käydä uudelleen. Taas oli vaarassa Eevan pää johon äiti aikoi kädellään paukauttaa, mutta säälintunne valtasi ja hän pidätti lyönnin. Rupesi sitten kauppiasta morkkaamaan: "Senkin lurjukset ... lapsille antavat vaikka mitä hakisivat... Joka ihmisenhän olisi pitänyt ymmärtää, ettei tuollainen oikein saadulla rahalla mitään osta, eikä niin paljon ainakaan... Voi, voi ... vähää puuttuu etten mene rahaani takaisin vaatimaan."

Eeva istui mökötoksissä penkillä ja kovasti nikotti. Äiti ei hänelle pitkään aikaan mitään puhunut, sillä kerran kuritustuulelle päästyään tahtoi hän antaa sen vaikuttaa, ettei kesken lohduttelemaan ruvennut. Piti vähän pitemmäksi ajaksi muistiin jäädä, ettei aina tarvitsisi käsi olattuna seisoa, eikä kiukun tiestä huutaa. – Se oli hänen mielipiteensä.

Vasta kun oli ehtinyt kahvia keittämään ja sitten sitä juomaan rupesi, alkoi surku tulla Eevaa, joka hänen mielestään nyt niin murheellisena ja rangaistuksesta rusentuneena istui loukossaan.

"Eeva, tule nyt juomaan kahvia, en minä nyt enää ole vihainen. Kävi vaan niin luontooni kun vielä kylän kakaroillekin annoit ja oli äitisi melkein ainoa raha. Mutta ethän sinä sitä ymmärtänyt, lapsi raukka... Älä nyt vaan enää noin tee."

Eeva alkoi sydämessään jollain tavalla tuntea oikeuden koko jutussa olevankin hänen puolellaan, että hän oli saanut syyttömästi kärsiä, koska äitikin sen nyt tunnusti. Teki mieli vielä enemmän äitiä kiusata, että se vielä paremmaksi tulisi. Päätös syntyi pienissä aivoissa, olla puhumatonna ja onnettoman näköisenä koko päivän, aina iltaan saakka, niin äiti jo ehkä hyvitteeksi vehnäsiä ja sokeriakin antaisi; sillä sokeria jo alkoi mieli tehdä, vaikka äsken niin kyllitellyt oli.

"Tule nyt, tule juomaan ennen kuin jäähtyy... Lapsi parka, ajattele sitäkin että tuo oli varkautta ja rukoile Jumalaa ettet varastamaan oppisi."

Eevan teki mieli kahvia ja hän meni nyt myrkyisen näköisenä juomaan.

Hän oli tosin ennenkin kuullut jotain puhuttavan Jumalan rukoilemisesta, mutta ei hänelle ollut vielä milloinkaan rukoilemista opetettu. Senpä vuoksi tämäkin äidin kehoitus teki hänessä samallaisen vaikutuksen, kuin joku muukin tavallinen puheenparsi. Ei hän siis tullut sen suhteen uteliaaksikaan, eikä ruvennut kyselemään, miten pitää minun rukoileman.

"Tuossa on nyt vielä sinulle sokeripalanen, mutta muista se, että Jumala ei huoli sellaisista lapsista, jotka varastavat, vaan pudottaa niitten päälle kuumankiven."

Eeva oli jo ainakin sata kertaa kuullut äidiltä tuon kertomuksen pahoista lapsista ja Jumalan kuumastakivestä. Hän oli monasti kysellyt minkälainen se kuumakivi on, mutta kukaan ei ollut tainnut selittää; raskas ja palavan kuuma se vaan on, sitä kaikki vakuuttivat. Omassa mielessään oli hän sitä kuvitellut väliin suureksi, möhkäleiseksi harmaaksi kiveksi, väliin niin kuin myllyn kiven muotoiseksi, mutta enimmäkseen se muodostui hirmuisen suureksi tiilikiveksi.

Jumalaa ei paljon tullut ajatelluksi, koska siitä niin vähän puhuttiin. Jos siitä joskus kuumankiven ohessa ajatus ja mielikuvitus syntyikin, niin se muodostui kammottavaksi, pelottavaksi olennoiksi, joka vihaa kauheasti kaikkia ihmisiä. Usein hän kyllä sitä nimeä mainitsi ajattelemattomasti, kaikellisissa pikku vastuissa, mutta silloin ei ollenkaan mieleen johtunut Jumalan olennon ominaisuudet.

Pirunkin ominaisuuksia Eeva tunsikin, noin ylimalkaisesti. Tiesi esimerkiksi, että se on hirveän ruma olento, jolla on pitkät sarvet päässä, käsissä pitkät kynnet, toisena jalkana hevosen kavio ja toisena linnun jalka. Sitten oli mielikuvitus vielä luonut sille ruskean karvan päälle ja suuren hiilihangon käteen; ja että se aina hirmuisesti nauraa, kun pahaa tehdään, ja on lähellä, kun kirotaan. Eeva itsekin osasi kirotta, sillä hän oli sen, samoin kuin muunkin puhetaitonsa, oppinut kotiväeltä. Kuitenkin varsin harvoin johtui mieleen, kun paholaisen nimeä mainitsi, että se silloin juuri oli aivan likellä Eevaa itseä nauramassa.

Nyt kun hän oli päättänyt mökötoksissä istua, sattui ehdottomasti aina ja aina vaan tulemaan esiin oma rikoksensa ja kuumakivi ja vielä pahahenkikin. Hän tuli niin kauas, ettei voinut enää olla äidiltä kysymättä:

"Äiti, nauraako Jumala koskaan?"

"Lapsi, lapsi, älä puhu sellaisia, sinä pilkkaat sillä Jumalaa. Mitä sinä nyt sellaisia ajattelet?"

Eeva oli jo osaksi omainkin ajatuksiensa masentamana ja tämä äidin vastaus häntä masensi siihen määrään, ettei hän ollenkaan voinut ajatella muuta kuin, että Jumala on aina nyrpeä ja vihainen. Äidillä taas ei ollut aikaa pitempiin selvityksiin ryhtyä eikä hän sitä tarpeelliseksikaan katsonut... Mitä lapsille selvitetään, eivät ne kuitenkaan mitään ymmärrä... kyllä on vastakin aikaa... Parempi

vaan että vähän pelkäävät, ajatteli äiti. Hän olikin jo voittanut tarkoituksensa. Eeva pelkäsi, pelkäsi hirmuisesti, silloin kuin vaan Jumala ajatuksiin johtui. Mutta ei hän tahtonut ajatellakaan sitä, sillä silloin tuntui olo niin raskaalta ja tukalalta ettei missään ollut hyvä olla. Parempi siis ettei sellaisia päästä mieleensä, ettei tulisi paha olla.

Tästä olikin Eevalle nimenomaan sanottu, nimittäin noita asioita ajattelemasta kielletty, koska hän silloin aina hiljaa ja synkkämielisenä istui. Miksei hän sitten sitä olisi uskonut.

"Älä nyt taas niin pitkältä tuumaile, Eeva, tule äidin kanssa perunamaalle."

Äitiä huoletti lapsen synkkämielisyys. Mutta ei ensinkään tullut mieleen, että olisi varsin tarpeellista selvittää lapselle totuus, nimittäin jumaluuden oikea luonne.

Eeva jo lähtikin mieluisasti äidin kanssa, sillä äskeiset päätökset olivat unohtuneet. Ajatukset olivat joutuneet niin ikävystyttävälle aloille; paikallaan olo muuttui yhä rasittavammaksi.

Iltasella olivat päivän tapaukset jo Eevan mielestä kokonaan poistuneet – unohtuneet.

II

Sen mukana kuin ikä kasvoi, ilmestyi Eevallekin tavallisia ihmis-velvollisuuksia.

Eeva oli kuitenkin verrattain vapaana, useihin muihin katsoen, saanut tehdä oman mielensä mukaan aina siihen saakka kun vanhemmat alkoivat ajatella että hänen pitäisi oppia lukemaan. Tämä tapahtui silloin kuin Eeva oli seitsemännellä.

Kun asiaa hänelle ilmoitettiin, s.o., että hänen toden teolla pitäisi ruveta lukemista opettelemaan, oli hän heti valmis. Mutta siitä olikin puhuttu jo vuosia ennen. Nyt oli tarkoitus vain toteuttaa vanha päätös, panemalla tyttö likimpään kyläkouluun.

Ensi päivänä kului aika varsin hyvästi siellä, ja hän tuskin jaksoi odottaa aamua, että olisi uudestaan sinne päässyt. Mutta muutamain päivain kuluttua, hän eräänä aamuna äidillensä sanoi:

"Äiti, nyt on niin kylmä."

"Entäs sitten?"

"En minä tarkene mennä kouluun."

"No älä nyt, Eeva, ei nyt niin kylmä ole. Äiti sitoo ison villakaulahisen päällesi, niin kyllä tarkenet."

"En minä tarkene ... minä luen kotona."

"Kyllä äidin piika menee, äiti tulee saattamaan."

"Minä luen kotona... Ei koulussa opikaan, kun kaikki yhteen suuhun huutavat."

"Eeva on nyt kiltti tyttö ja menee. Älä nyt laiskottele. Sitten kun koulu toiseen kylään muutetaan, saat lukea kotona; ei tarvitse sitten enää kouluun mennä."

"En minä mene, kun koulumestariakin on niin ilkeä..."

Eeva alkoi jo itkua väentää.

"No johan sinä nyt ... et pääse kinkerillekään, jos et lukea taida, eikä pappikaan kirjaa anna ... pöydän alle vaan pistää."

"Yy ... mutta kun ne ovat niin ilkeitä kaikki siellä koulussa..."

"Jos ovat ilkeitä, niin kyllä äiti sanoo koulumestarille että sen pitää lyödä niitä."

"Mutta kun ei se lyö."

"Kyllä se lyö."

"Eipähän, kun on sekin niin ilkeä."

Loppupäätös tästä väittelystä oli, että äidin täytyi alistua ja Eeva jäi koulusta kotiin siksi päiväksi, kun ilma oli niin kylmä ja koulumestari ja toverit niin ilkeitä.

Mutta tämä ei mennyt ilman kestävämpiä jälkiseurauksia, sillä Eevalle alkoi usein ilmestyä syitä koulusta pois jäämiseen. Aina eivät esiin tuodut syyt tahtoneet sitä vaikuttaa että äiti olisi helpolla myöntynyt kotiin jäämiseen, mutta sitten kun Eeva keksi sen, että äitiin paraiten koski, kun mestaria syytti ja itkien valitti että se syyttömästi lyö ja pisteliäästi puhuu, niin hän käytti hyväksensä tätä keinoa. Lopulta sai hän asiansa sillä niin hyvälle kannalle, että äiti hänen vihdoon otti kokonaan pois koulusta, ennen kuin se loppui.

Tähänkään ei äiti vielä tyytynyt, vaan meni koulumestarille sanomaan "Suomen totuuden" siitä, kuin tämän tulisi itseänsä käyttää ihmisten lapsia kohtaan.

Koulumestari, joka ammattiansa oli jo toimittanut kymmeniä vuosia, pani varsin vähän huomiota Latva-Kuntin emännän puheeseen; kehui vaan saaneensa kokea jo useita samallaisia ryntäyksiä. Hymyili vaan; ei käskenyt Eevaa enää tuomaan, eikä kieltänytkään. Laski leikkiä, että on tottunut seuraamaan vanhaa Ruotsin lakia ja havainnut, että kun pajupiiskaa käyttää, niin saa vihdoon laiskimmankin taipumaan.

Emäntää kiukutti, kun Eevaa kovakorvaiseksi sanoi tuo kuraposki mies, – hänen lastansa, – muutama! Ei hän muuta enää voinut mestarille, kun uhata virkaerolla. Mutta kanalja vaan nauraa

virnisti siihenkin ja selitti, että kun hän ei ole virkaansa akoilta saanutkaan, niin ei hän sitä niille liioin antamaankaan rupea.

Pois lähteissään emäntä vielä puutaheinää puhui ja asiaan kuulumattomiakin esiin veti mestarin elämäkerrasta. Mutta asia ei sillä autetuksi tullut, ei rahtuakaan, sillä oma sappi yhä vaan helpottamatta täyteläisenä uhkui, ja mestari nauraa kitkutti ... ei tuota edes suuttumaan saanut.

Sen erän perästä ei Eevaa oman piirin kouluun pantu.

Lukemisharjoituksia ei enää kuitenkaan sopinut toistaiseksi heittää, siinä periaatteessa olivat sekä isä että äiti yksimielisiä.

Kyllä se kotonakin oppii ... antaa lapsen lukea kotona... On sitä aina yhdellä, jos ei toisella, aikaa opastaa ja neuvoa... Paremmin vaan oppii kun koulussa ... tuollaisten joukossa, kaikellaisten. Antaa lapsen lukea kotona...

Niin päiviteltiin. Koetettiin. Mutta kaikilla oli kiirettä. Huomattiin pian ettei siitä sentään tulekaan mitään, ei kenelläkään tahtonut olla aikaa opettaa, toisin sanoen, ei olisi kukaan viitsinyt.

Monen harkinnan perästä vietiin tyttö vihdoin toiseen kyläkouluun. Eevallakin oli sinne lähteissä taas hyvä into ja erittäinkin äitiä elähdytti toivo.

Seuraavaksi sunnuntaiksi tuotiin Eeva kotiin ja jokainen koetti kilvan vakuuttaa tytölle, kuinka he surkuttelivat häntä, kun hänen piti kokonaisia viikkoja olla pois kotoa. – Hän kuitenkin oli tietyltä hyvässä hoidossa sukulaisten luona. —

Tuo surkuttelemisen kuitenkin, muutamain muiden syiden muassa, vaikutti, että hän pyysi saada maanantaiksikin jäädä kotiin, kun sitte pitäisi taas olla viisi hirmuisen pitkää päivää koulussa, ennen kuin taas tulemaan pääsisi. Tätä isä pani vastaan, mutta äiti oli myöntäväinen... Eihän sitä hennonut vastustaa, kun surku tuli lasta.

Isä tavallisuuden mukaan antoi perään, enemmän huolimattomuuden tähden, kuin periaatteissaan horjuen. Tästä lähin tuli vapaa-maanantai Eevalle totutuksi tavaksi ja väliin liittyi joukkoon tiistaikin.

Tytöllä ei ollut mikään huono pää. Talven kuluessa oppi hän siksi, että kun kinkerillä kävi, niin papilta kaksi-lehtisen kirjan sai ahkeruutensa palkinnoksi. Tuon johdosta kinkeripäivänä vallitsi kotona oikeutettu riemu. Äiti osui muistuttamaan, että pitäisi kiusallakin mennä näyttämään tuota kirjaa tuolle ilkeälle koulumestarille koetteeksi ja kysymään, onko kaikki hänen oppilaansa semmoisia saaneet.

Eevaa tuo kyllä olisi huvittanut, mutta pelotti mestarin pajupiiska ja vähän hävetti, kun oli liiotellen äidille kertonut mestarin pahuudesta ja juonista.

Seuraavina talvina vielä piti kyläkouluissa käydä, mutta säännöttömästi, kuten ennenkin. Se ei kuitenkaan estänyt Eevasta tulemasta jotakuinkin taitavata lukiata.

* * * * *

Sen jälkeen seurasi kansakoulu.

Siellä esiytyi Eevalle aivan uusia koulu-velvollisuuksia, joista tärkeimmät olivat: Suurempi säännöllisyys koulussa ollessa ja kotiluvut.

Uutuuden tähden koulussa hiljaa istuminen ensin muutamina päivinä kävi päisin. Mutta vapauteen tottunut pian kaikkeen tuommoiseen kyllästyy ja väsyy.

Opettaja kaikkia yhteisesti usein muistutti hiljaa olemaan ja kielsi toiselleen tunnilla mitään puhumasta. Vaan kuta tutummiksi tavat ja opettaja tulivat, sitä vähemmän huomattiin panna arvoa kieltoihin ja käskyihin.

Tekihän tyttöin, yhtähyvin kuin poikainkin mieli tunnilla vieruskumppaninsa kanssa sanan vaihtaa ja sillä tuon yksitoikkoisuuden hupaisemmaksi kääntää. Vaan toista mieltä oli opettaja: kireästi nuhteli ja vakavia muistutuksia antoi lasten velvollisuudesta olla hänelle kuuliaiset. Eeva, yhtä hyvin kuin muutkin, käsitti kyllä että opettaja puhui selvää totta. Mutta kun hänkin oli kotonansa

saanut luontoonsa kiintyneen vakuutuksen siitä, että käskyillä, jotka lapsia koskivat, ei aina ollut niin järeän todellinen tarkoitus, niin hän pitemmän päälle, kun oloon koulussa enemmän tutustui, alkoi opettajan muistutusten suhteen totutulla tavallaan käyttäytyä.

Kyllä ensi aikoina tuntui tukalalta, kun opettaja kaikkein kuullen hänen nimeänsä mainitsi ja sitten vakavasti sanoi: "Olen monasti sanonut että tunnilla ei saa hiiskua mitään, vaan pitää kuulla mitä sanotaan ja olla toimessa."

Posket veti punaisiksi ja kasvot kääntyivät alaspäin. Sydän pamputti taajemmin ja omatunto puhui väärinteosta.

Täydellinen lohdutus tuli kuitenkin, kun aivan pian kuuli toiselle samaa sanottavan.

Jos sitten jälkimäiselle vielä kiivaammin satuttiin sanomaan, niin teki se kokolailla hyvän vaikutuksen. Jos useammille välillä ehdittiin nuhteita antamaan, ennen kuin Eeva taas ehdittiin, niin sopi jo nuhtelevaisesti katsoa toisen puoleen ja pitää omaa käytöstään mallikelpoisena.

Tällä tapaa kävi sinä päivänä, kun Eeva ensikerran seisoa sai.

Hän oli, nimittäin, samana päivänä saanut jo kaksi kertaa muistutuksen. Mutta nyt oli opettaja ollut pakoitettu hiukan pöllyttämään erään pojan tukkaa. Kun se kaikki oli säännöllisessä järjestyksessä tapahtunut ja poika saanut vielä käskyn jäädä seisomaan, vallitsi koulussa juhlallinen hiljaisuus.

Esimerkki oli siis vaikuttanut muutamaksi minutiksi. Sillä aikaa opettaja istui pöytänsä luona jotain kirjaa katsellen ja kuohahtanutta luontoonsa lauhdutellen.

Tapaus oli niin tärkeästä painosta Eevalle, ettei hän voinut olla ajatuksiaan siitä vieruskumppanilleen ilmoittamatta. Hän teki sen sipisten hiljaa, mutta innokkaasti.

"Latva-Kuntin Eeva, nouse seisomaan!"

Opettaja katsoi vakavasti kohti, ääni oli maltillinen ja tyyni.

Eevan korvissa sohisi ja surisi. Ei kukaan tytöistä ollut tällä lukukaudella vielä seisonut; ainoastaan jotkut pojista. Onneton raukka tuijotti opettajaan... Mahtoikohan todella tuo hirmuinen mies tarkoittaa häntä...?

"Etkö kuule, Eeva, nouse seisomaan!"

Eeva nousi, tuntien koko häpeän painon laskeutuvan pienille hartioilleen. Kaiken sekasotkun seassa, joka nyt aivoissa liiteli, selitti hän sieltä kuitenkin sen pelastuksen häämöttävän toivon, että opettaja, tuo mies, joka silmissä ja ajatuksissa nyt oli paisunut äärettömän mahtavaksi ja voimalliseksi, heti jälleen käskisi istua alas.

Opettaja rupesi kuitenkin rauhallisesti keskeytettyä tuntia jatkamaan.

Hämmästyksestään tointui Eeva vähitellen, vaikka ei juuri entiselleen, niin kauan kuin seisoa piti.

Tämän tunnin opetukset jäivät hänelle erinomaisen elävästi mieleen; varma todistus siitä että pää ei ollut keho, kun vaan saatiin huomioon ottamaan.

Itku pääsi kuitenkin vasta kotona; siitä syystä kaiketi, että seikka tiettiin siellä jo ennen kuin hän kotiin lähtikään. Miksi mailmassa niin kielitään... Olisi saanut kotiväeltä salassa pysyä...

Koulunkäynti kesti kuitenkin kaksi lukukautta. Oli siellä hyväkin olla silloin, kun sattumalta kotiluvut osasi ulkoa, mutta häpeärangaistuksia sai hän myöskin kokea useasta laadusta, huolimattomuutensa tähden.

Kyllä jo ensi lukukaudella heräsi halu erota pois koulusta, kun tuo säännöllisyys ja lukeminen niin rasittavalta tuntui. Mutta tuota halua ei viitsinyt ilmoille tuoda, kun jo ikää oli siihen määrään, että osasi hämäränlaisesti selvittää että tämä tunne oli sitä sukua, jota laiskuudeksi sanotaan. Tuon eroittamiskylyn, sen verran kuin hänellä sitä oli, oli hän koulussa oppinut. Se oli luonteesen hieman takertunut; kuitenkin sen verran että se tottumuksen seasta pilkisti esiin, niin kuin hyvä hedelmä ohdakkeisessa pellossa.

Eeva ei siis puhunut eroamisestansa mitään ratkaisevaa, ainoastaan toisinaan äidille sinne päin viittaili.

Kun toinen lukukausi meni ja Eeva sai todistuksen koulusta, niin osotti se ylimalkaan hyvin kehoa edistystä. Sen johdosta pääsi kotona isän ja äidin keskuudessa ensin vallalle se mielipide, että opettaja ei ollut huomannut tytön kykyä ... osasihan hän niin hyvästi lukea ... taikka oli opettaja ainakin ollut oikullinen ja jostain nurjamielisyydestä pistänyt todistukseen niin alhaiset arvonumerot.

Isä katseli kauan miettiväisenä todistusta ja imeskeli piippuaan. Hän oli luullut tyttänsä muita etevämmäksi koulussa, sen suulaan puhettavan, reippaan ja vakaan käytöksen tähden. Tuo tuostakin hän kysäsi Eevalta, montako numeroa se ja se sai. Eeva ei kehunut tietävänsä, vaikka useita olisi kyllä tiennytkin.

"Laiska olet ollut," sanoi isä vihdoin.

"Vaikka minä olen kyllä koettanut muistuttaa," liittyi äiti.

"Enpä ole ollut laiskempi kuin muutkaan... Toiskan Lissu ja Varvikon Maiju, enjo."²

"Älä änkkää, laiska olet ollut," toisti ukko.

"Olispa saanut kyllä olla ahkerampi, ettei olisi noin huonosti käynyt. Noo, kyllä se on toisinaan koettanutkin, mutta kuinka se lie ... eihän se ole huono oppimaankaan," puheli äiti.

"Mitä ... laiska, ei mitään muuta."

"Johan se niin on. Pitää paremmin nyt koettaa."

"Olkoonpa nyt koulutettu, mitä on koulutettu, eipä se siitä sen valkoisemmaksi taida tulla... Pääsee hän sitä nyt jo silläkin taidolla mailman läpi, jos pääseekään. Ihmisiä on tullut noista toisistakin, vaikka eivät kansakoulussa päivääkään ole olleet."

"Jopahan sitä nyt jo ruvetaan kotitoimissakin Eevaa kaipaamaan."

"Niin, ja muutenkin... Laiskaksi vaan koulussa oppii, jos muutakin, kun siellä kaikki päivät vaan laiskana jollitellaan."

Eeva kuunteli isän puhetta harmistuneena. Vaikka hän itsekin puolittain kammosi koulua ja sieltä tullessa jo oli ajatellut ettei sinne enää menisi, niin hän kuitenkin huomasi ettei isän puheessa ollut perää, kun hän koulua laiskuuden oppipaikaksi soimasi. Olihan tyttö itse kokenut koulutyön raskaaksi ja että kotona sai helpommalla olla. Paitsi sitä jostain syystä, joka ei hänelle itsellekään selvinnyt, oli hän tottunut koulua kunniassa pitämään ja ajattelemaan että kaikki ihmiset sitä pitävät puolittain yhtä pyhänä kuin kirkkoa. Kun nyt isä tällä tavalla puhui, sai hän yht'äkkiä ikään kuin poistamattoman halun puolustaa sitä laitosta, josta itsellä oli ikäviä, vaan myöskin hupaisia muistoja.

"Se on valhe!" Eeva innostuneena huudahti. Isä ei ollut tottunut tytön julkeata puhetapaa moittimaan. Ja kun hän nyt muuten tahtoi lakata koko asiata ajattelemasta, ei hän puhunut enää mitään. Pani vaan: hm. Tunsu itsensä varsin levolliseksi, eikä enää nimeksikään väittelyn halua itsessään huomannut. Eevakaan ei enää sanonut mitään. Itseksensä sai nyt miettiä ja ajatella koulua ja kaikkia tämän keskustelun johdosta siihen liittyviä asioita. Kummaksensa hän melkein tunsu että hänen teki mieli kouluun ja ajatuksissa harhaili muiden muassa se toivo, että kun huomennakin vielä olis koulua. Kaikki nämät tunteet elävyyksinensä kuitenkin haihtuivat niin pian, kun ei koulusta enää muutkaan mitään puhuneet ja siis näyttivät asian unohtaneen. Sitten ennen vakaantuneet mielipiteet taas anastivat sijansa. Hän iloitsi että koulupäivät olivat selän taakse jääneet. Nyt sopi ruveta toivomaan täysi kasvaneeksi pääsemistä ja niitä erinomaisia etuja, jotka sitä seuraisivat.

---

² Murteellinen kieltosana.

III

Paimenenkaan ammatti ei huvita kaikkia lapsena, vaikka sitä täysi kasvaneeksi päästyä niin runolliseksi muistellaan.

Silläkin on varjopuolensa, erittäinkin kylmät, sateiset ja tuuliset syysilmat ovat oikeita kauhistuksia.

On kuitenkin ainakin Etelä-Pohjanmaalla aivan yleisenä tapana, että varakkaimpainkin talojen lapset jo 9 ja 10 vuotisesta saavat karjan paimentamisen yksinomaiseksi huolekseen. Onpa sentään, erittäinkin viime aikoina jo tyttöjen suhteen poikkeuksiakin ruvennut ilmaantumaan, siten että palkataan paimen, vaikka itsellä olisikin tuon ikäinen lapsi.

Tällaista tapaa yleinen mielipide vielä kuitenkin tuomitsee lellittelemiseksi.

Kun Eeva ehti kymmenvuotiaaksi, niin isä sanoi keväällä eräänä päivänä, ettei hän enää aio paimenta ottaa täksi kesäksi, vaan että Eevan nyt yksinään tulee siitä toimesta huolta pitää, ainakin kauniimpana kesäsydämenä.

Eeva riemuitsi tuosta. Kevät oli niin kaunis; tuntui niin hupaiselta saada vapaana viettää kaikki päivät tuolla saloilla ja niityillä toisten paimenten seurassa. Sekin vielä sydäntä ilahutti, että näin tavoin tuli jo luetuksi ikään kuin täysikasvuisten joukkoon, kun sai jotain vakinaista tehtävää. Ja Eeva vakuutti iloiten, että hän kyllä jo kykenee tuohon.

Siitä lähtien kävi varsin pitkäksi odottaa lehmäin ensimmäistä ulospääsö-päivää. Äiti yksin epäili, Eevan pienuuteen nähden, eikä suinkaan ilman syyttä. Olihan lapsi liian nuori ja sen lisäksi tottumaton tähän asti vielä minkäänlaisia velvollisuuksia täyttämään...

Eevan into oli erinomainen, ja kesti kokonaista kolme päivää, vaikka äiti alinomaa surkutteli ja koetti ilman ajojaankin hänen intoaan laimentaa, moittien isän tirannimaista käytöstä. Velvollisuuden täyttäminen näinä päivinä supistui kuitenkin varsin vähiin, koska ainoastaan lyhyen matkan päässä haassa tarvitsi lehmiä kuljettaa.

Neljäntenä päivänä tuli sateinen ilma ja Eevaa unetti aamulla niin makeasti. Kun ylös nostettiin, alkoi hän itkeä ja valitti ettei hän nyt saata mennä ... kun niin sataakin. Äiti rupesi samoin ajattelemaan ja sitten vielä hiljaa Eevalle korvaan kuiskasi ja käski puoliansa pitämään, jos isä vaan menemään pakottaa.

"No, mitä se Eeva miettii ... etkö nouse? Nouse vaan heti lehmiä viemään!" Isä puhui kiivaanlaisesti, sillä hän oli huomannut että tyttöä oli jo pari kertaa ylös nousemaan käsketty.

"Anna lapsen maata, ei se ole vielä mikään lehmäin kuljettaja, eijo ... kun näin sataakin," huomautti äiti.

Eeva kuunteli korvat pystössä.

"Aina sinä sen puolesta änkkäät ja uppiniskaisemmaksi vaan sillä tytön saat... Eihän se sokerista ole että sulaa, eikä nyt niin kovin sada, kaikki näkyy olevan tuossa paikassa... Tyttö on jo niin isokin, että kyllä tuon saattaa tehdä."

"Sinulla nyt vasta on armoton sydän... Kymmenen vuotiashan on lapsi vasta, ei se sellainen vielä ole mikään paimen."

"Itseppähän kehui jo paimeneksi kykenevänsä ja tuo toinen tyttö jo yhdeksän vuotiaasta karjan yksin hoiti."

"Mitäs hänestä on, Liisasta, joka on ja silloin jo oli vahvempi kun Eeva... Saa tuo vielä taudin nahkaansa, kun häntä sinne pakotat. Et yhtään rakasta lastasi."

Eeva kuunteli sängyssä kaikkea hyvin tarkkaan ja painoi sydämeensä, "Rakasta," matki isä, "mitähän tuossa loruat, vanha ihminen. Sinä olet sellainen rakastaja, että saat siitä työstä vielä sellaisen ett'ei mihinkään pysty, kun häntä niin lellittelet ettet anna mitään yrittää... Kylläpä hänessä on vesaa kun kylään pääsee ja omille teillensä."

"Älä nyt siitä kokopäivää saarnaa, kyllä minä vien itse lehmät!"

"Ja koko kesänkinkö kuletat itse?" Ukkoa nauratti ja mummo oli kovasti luonnossaan.

Eeva nukkui valkoisia unia ja kuunteli, peite pään ylitse vedettynä. Nyt ei hän olisi tahtonut, vaikka mikä olisi ollut, mennä lehmä viemään. Sillä koska isä sitä tahtoo ja pakolla vaatii tekemään, niin se on niin hirveän ikävää ... äitihän sen sanoo ja väitti isälle että Eeva on vielä pieni, hänen täytyy saada olla vapaana, mielensä mukaan.

Todella vei äiti itse lehmät sinä päivänä laitumelle, sillä ei tohtinut kärkeä muita, pelosta että sitte taas jokainen rupeaisi Eevan lellittelemisestä "pärmänttäämään".

Pian Eevan lapsellisesta mielestä kuitenkin se jyrkkä vakuutus haihtui, että lehmäin kuljettaminen on kovin ikävää sen pakon tähden. Toisinaan tuntui hyvinkin hupaiselta, niin ettei olisi mistään hinnasta tahtonut kotiin jäädä, vaan ulos laitumelle paloi mieli. Taas toisinaan se näytti hankalammalta, kun ei sentään saanutkaan juosta niin vapaana kaikkialla missä vaan mieli teki, kun piti karjasta huolta pitää.

Äiti häntä kyllä mahdollisuuden mukaan vapautti, mutta semmoisissa tapauksissa isä arveli että se oli suotta. Hän oli luultavasti nyt ruvennut saamaan päähänsä, että Eevan suhteen ei kaikki ollut, niin kuin oikein olla pitäisi; jotain oli jäänyt tekemättä, jonka nyt heti, aivan paikalla olisi pitänyt saada tehdyksi, saada Eeva käskyjen mukaan taipumaan. Isä syytti äitiä ja äiti sanoi, että isällä on ollut kyllin tilaisuutta nähdä Eevan kehitystä. Sitä paitsi oli äidin mielestä vielä kaikki niin kuin olla pitikin Eevassa, mutta isä oli muuttunut kärkeäiseksi ja vaativaiseksi yht'äkkiä, juuri tänä kesänä, niin ettei äitikään oikein tahtonut ymmärtää, mikä oli ukkoon mennyt.

... Mutta ei hänelle nyt siltä koko valtaa auta antaa, että sillälaila saisi tehdä kuin kulloinkin päähän pistää... Raastaisi mukulaa kuin mieletön... Saidaksi ja kitsaaksi on tullut kuin mikä, ettei tahdo penniäkään antaa kun mulla tarvetta on... Aina vaan moittii ja urajaa paljo menevän ja kärkee omastansa panemaan juuri kun mulla jossain aarnihauta olisi, josta kaivaisin ja ottaisin. Aina tuosta tytöstä nyt mellastaa ja sanoo että minä sitä huonosti kasvatan ja ettei siitä muka ikänä oikeaa ihmistä tule... Antaahan nyt lapsen kasvaa ... ainahan ne tuollaiset vastustavat, kun jotain käsketään, mutta kyllähän totella alkaa, kun ihmistyy ja ymmärtämään rupeaa...

Näin ajatteli emäntä ja sanoikin toisinaan.

Syyspuolella kesää ei enää muu auttanut, kun paimen täytyi ottaa. Saatiin jonkun kovaonnisen poika, aivan Eevan ikäinen. Tämä paimen ei valittanut julkisesti, eikä saanutkaan valittaa. Jos paha oli olla ja vilu tai muu vaivasi, niin sai heinälatoihin lämmintä mennä etsimään ja jos ei lämmintä siellä saanut, niin sai juosta niityillä ja mäessä niin että varpaan päät kiviin ja kantoihin mäsäksi hakkasi ja heinän terävä sänki niitä kaulasta alapuolella kulutti, kipeästi viiltäen juuri kuin poikki leikaten.

Repaleiset oli vaatteet, eikä kengistä puhettakaan, silloinkaan kun härmää jo aamusilla maahan paksulta laski. Emäntäkään ei huomannut tuota, kun ei huoli pojan terveydestä mitenkään ajatuksiin pöllähtänyt. Joutuin vaan joka aamu käskettiin ylös nousta ja paimenmatkalle suoriutua, ettei karja muiden karjasta jälemmäksi jäisi. —

"Äiti, Miskan voi-aski jäi tuohon, minä juoksutan perähän, hän menee vielä likellä," Eeva eräänä aamuna äidille sanoi ja aikoi askin vientiin lähteä.

"Älä mene, voittakin tulee toimeen tuollainen nujus ... liekö kotonansa rasvan hennettä moneen vuoteen ollut..."

Eeva ei lähtenyt juoksemaan Miskan perään, vaan rupesi miettimään.

"Minkähänlaista olisi, äiti, jos olis niin köyhä, ettei milloinkaan olisi voita?" kyseli hän pureskellen voileipänsä.

"Mitä sinä nyt sellaisia kyselet... Ei suinkaan se mitään hupaista ole, köyhyys."

"Mutta jos Miskan on nyt paha olla, kun ei ole voita?"

"Joutavia! Ole nyt jo ääneti. Älä nyt vaan kylässä tuollaisia rupea puhumaan."

"Eei. — Mutta, kuinka ei kylässä saa sellaista puhua, äiti?"

"Jopa Eeva nyt taas on ilkeä."

"Älkää narratko, itse olette ilkeä kun ette sano."

Keskustelu loppui. Eeva nojasi takkarautaa vasten, söi voileipäänsä ja mietti.

"Antakaa nyt minä menen viemään Miskalle voita," hän taas vähän ajan päästä sanoi.

"No eipä Eeva nyt taas tyydy vähään. Ymmärräthän ettei voita sovi jokapäivä panna; ... mistä se tulis, hyvä lapsi. Täytyy olla tarkoin, ei sillälailla kannata. Ei missään panna paimenelle voita aina; silakkaa vaan ja leipää ja piimää."

"Pantiinpa mullekin voita aina ja juustoa." Eeva hymyili.

"No saattoikos äiti omaa lastansa muuten paimeneen panna, eipä toki."

Eevaa liikutti varmaan hellät tunteet, koska kieppasi äidin kaulaan.

Pyysi sitten kahvia ja sai.

Paimenen voi jäi unohduksiin... Lapsi tunsikin niinkin helleitä tunteita äitiä kohtaan, ettei tuolla asialla raatsinut enää kiusata häntä.

Äiti kiersikin asian taitavasti ja lapsi oppi sen ohessa tärkeitä elämän ohjesääntöjä.

* * * * *

Kun Eeva kasvoi, tuli toiset esteet paimeneen menemiselle. Kolmentoista vuotiaana hän jo rupesi liian vanhaksi ja suureksi itseänsä siihen toimeen arvelemaan. Kun ei se syy oikein auttanut isää vastaan, joka kärjitti vaan ja käski suunsa sellaisista jutuista kiinni pitämään, niin äiti riensi apuun ja rupesi hänkin itseänsä vanhaksi arvelemaan ... kehui välttämättömästi jo kotiaskareissa apua tarvitsevana. Tuotakin isä mörisi hiukan vielä vastaan, arvellen että akat hänen kanssansa tahtovat vaan juonitella ... koukkuja keksivät että tyttö kotona saisi laiskotella. Mutta kun se nyt oli kerran tavaksi tullut isälle, antaa perään äidille, kaikessa mikä Eevaa koski, ja kun ei tyttö enenkään ollut varsinaisesti karjaa paimentanut, eikä muitakaan pikku tehtäviensä kätevästi toimittanut, niin myönnötyksen ukko nytkin lopulta parhaaksi katsoi. Ei muuten enää paljon välittänytkään koko työstä, kun se kerran aivan äidin ohjauksen alle oli jäänyt, niin vastakin jääköön. Sen enempää puhumatta rupesi hän paimenta kuulustelemaan.

Sitten sai Eeva kotona äidin apuna olla, jos tahtoi ja äiti apua tarvitsi.

Heinänteon aikana tuli sopivaa ulkotyötä. Silloin teki mieli väen joukkoon ... kun siellä oli niin hupainen olla ... ja pitihän sitä työtä tekemään oppia. Äiti sai yksin kotona toimeen tulla ja hän tulikin. Niittuväki arveli myöskin, että onhan tuosta jotain apua, saa luokoa pidellä ja aamusilla kun niitetään, karhoa levitellä. Mutta tuo rupesi Eevan mielestä pian niin lapselliselta tuntumaan ... pitihän hänen saada niittämään opetella niin kuin muutkin ihmiset... Raskaampaakin on luo'on pitelemine kuin niittäminen...

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.